

Notitie Uitgangspunten lokaal Klimaat akkoord Utrechtse Heuvelrug

Datum: 19 december 2019

Auteurs: Lennart van der Bug (D66), Werner van Katwijk (CDA), Dick Karssen (CU)

Status: *Ter bespreking in werkgroep energie transitie en met Wethouder Rob Jorg en ambtelijke staf*

Aanleiding

De raad van de gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft op de vergadering van 11 juli 2019 de [motie lokaal Klimaat akkoord Utrechtse Heuvelrug](#) besproken. Deze motie is ingediend door D66, CDA en de ChristenUnie. Tijdens de vergadering is besloten om de motie nog niet in stemming en het voorstel eerst nog verder uit te werken met als doel een breed draagvlak te verwerven bij raad en college. Voorliggende notitie geeft hieraan een eerste uitwerking.

Kern

De komende jaren wordt van de gemeente een grote inzet verwacht om de, door de raad vastgestelde, klimaatdoelstellingen te behalen. Het is duidelijk dat de gemeente deze opgave onmogelijk zelfstandig kan invullen. Actieve deelname van bewoners, bedrijven, coöperaties, scholen, sportverenigingen, vervoerders, dienstverleners, etc. is essentieel. Daarbij zit er ook ongelooflijk veel kennis, expertise, motivatie en capaciteit bij onze bewoners, organisaties en bedrijven. Uitdaging is nu om dit te activeren. Verwachting is dat hier meer voor nodig is dan vrijblijvende informatie en kennis bijeenkomsten.

Het proces om te komen tot een lokaal klimaat akkoord is bedoeld om bewoners en bedrijven te stimuleren om initiatief te nemen en concrete uitvoeringsprojecten te ontwikkelen die uiteindelijk zorgen voor versnelling in het bereiken van onze collectieve klimaat doelstelling.

Uitgangspunten proces lokaal klimaat akkoord

Bij het opstellen van de volgende uitgangspunten zijn de ervaringen van het proces 'lokaal klimaat akkoord' van de gemeenten Amsterdam, Rotterdam, Renkum en provincie Gelderland meegenomen (zie bijlage 1). Daarnaast is het een nadrukkelijke voorwaarde om de maatschappelijke organisaties zoals: Heuvelrug Energie, Goedvolk, Vereniging voor Dorp en Natuur Amerongen – Leersum, Zakelijk Heuvelrug, ZZP netwerk Heuvelrug, de Duurzaamheidsraad Utrechtse Heuvelrug, etc. mee te laten schrijven aan een vervolg versie van deze notitie (zie bijlage 2).

Uitgangspunten:

Bij de totstandkoming van het lokale klimaat akkoord worden de volgende uitgangspunten meegegeven:

- A. Zoveel als mogelijk aansluiten / combineren met lopende (participatie) projecten waar klimaat en duurzaamheid een belangrijke rol speelt, zoals de Regionale Energie Strategieën (energie & landschap), Warmtevisie, omgevingsvisie, klimaat adaptatie en project Regeling Reductie Energie gebruik (RRE).
- B. Minimaal uitgangspunt is de landelijke doelstelling: 55% CO₂ reductie in 2030, en 100% CO₂ reductie in 2050. Daarnaast aansluiting bij het huidige gemeentelijke beleidskader, doelstellingen en beschikbare financiële middelen, zoals opgenomen in het Programma Heuvelrug Duurzaam en Klimaatneutraal en de Klimatroutekaart 2035 en de 5 doelen/ pijlers die hierin staan.

- C. Te werken met zogenoemde 'klimaat tafels' waarbij elke tafel een eigen onafhankelijke voorzitter heeft. Deze voorzitter heeft de regie en krijgt bij de uitvoering van het proces ondersteuning van de gemeente. Bij de start krijgt de voorzitter 1 A4 mee met een beperkt aantal kaders. De voorzitters komen zelf met een aanpak. Voorgesteld wordt om te werken met de volgende 5 tot max 7 tafels:
1. Wonen en wijk aanpak
  2. Bedrijven en bedrijventerreinen
  3. Mobiliteit en infrastructuur
  4. Duurzame opwek elektriciteit en warmte
  5. Duurzame consumptie – gedragsverandering
  6. Zorg en welzijn
  7. Natuur en biodiversiteit
- D. Brede deelname van partijen (bewoners, bedrijven, organisaties) aan het proces met inzet voor wat ze **zelf** kunnen gaan doen.
- E. In de uitwerking te focussen op korte termijn (concrete lokale uitvoeringsprojecten binnen 2 jaar) en de midden lange termijn (tot 2030).
- F. Te zoeken naar regionale en provinciale samenwerking daar waar dit de uitvoerbaarheid van projecten versneld en verbeterd.
- G. De gemeente heeft een faciliterende, 'katalyserende' en ondersteunende rol. Wat zoveel betekent dat zij helpen bij het organiseren van de bijeenkomsten, ruimtes ter beschikking stellen, de voortgang en eventuele versnelling borgen bij de tafel voorzitters en daar waar behoefte is ambtelijk expertadvies geven en het beschikbaar stellen van informatie. Het eigenaarschap van het proces en de projecten ligt bij de partijen die het gaan uitvoeren.
- H. Het proces van klimaatakkoord is portefeuille overstijgend en is daarmee verantwoordelijkheid van gehele college. Wel kan een onderverdeling per tafel worden gemaakt.
- I. Om de spanningsboog van de totstandkoming overzichtelijk te houden uit te gaan van een doorlooptijd van start tot akkoord van 6 maanden. De uiteindelijke uitvoering is een langjarig en doorlopend proces tot 2030 en 2050.
- J. In het vast te stellen klimaatakkoord wordt ook ingegaan op de borging van de uitvoering (implementatie, monitoring, aanjagen van initiatieven, de constante marketing / permanente campagne, financiering, etc.) .

Voorstel proces voor vervolg

- Voorliggende notitie bespreken met wethouder Jorg en ambtelijke staf en met collega raadsleden in werkgroep energie transitie
- Organiseren raadsinformatie bijeenkomst waarbij ook hier boven genoemde organisaties worden uitgenodigd
- Vaststelling van proces om te komen tot een lokaal klimaat akkoord in de Raad
- Voorbereiding van proces door / samen met maatschappelijke organisatie(s)
- Lokale klimaat Top als startschot van het proces (bijvoorbeeld bij nieuwe kantoor Triodos bank) – medio april 2020
- Vaststellen lokaal klimaat akkoord oktober / november 2020

Q: Waarom zouden mensen meedoen aan proces rondom een lokaal klimaatakkoord? Wat zijn drijfveren? Genoemd zijn:

- Maatschappelijke betrokkenheid en gevoel van urgentie om te werken aan klimaat
- Compliance / voldoen aan wet- en regelgeving
- Het bespaard geld (lagere energie rekening, consuminderen, ..)
- Goed voor de gezondheid (vaker op fiets, minder vlees)
- Samenwerking met de buurt / coöperatie gedachte
- Kans om te investeren bijvoorbeeld door collectieve acties o.a. inkoop zonnepanelen, isolatie, etc.
- Interesse in wat er mogelijk is (inzicht / informatie / data over hun eigen voetafdruk)

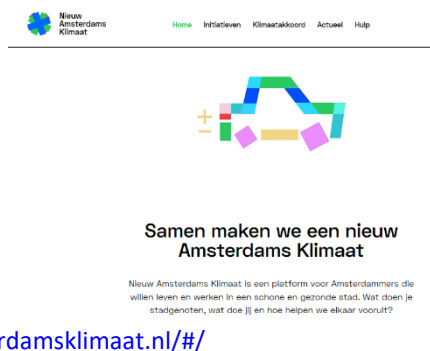
Bijlage 1 Voorbeelden van een Lokaal Klimaat Akkoord

In oktober is er telefonisch gesproken met de volgende gemeenten en een provincie over hun ervaringen, successen en verbeterpunten.

1. Gemeente Amsterdam: sr. beleidsmedewerker klimaat Joris Wijnhoven
2. Gemeente Rotterdam: Manager lokaal klimaat akkoord Sander van Beurden
3. Gemeente Renkum: Wethouder Joa Maouche en duurzaamheidsambtenaar Jasper Nijzen
4. Provincie Gelderland: secretaris van Gelders Energie akkoord Thijs de la Court

Ad. 1 Gemeente Amsterdam

- Het [Klimaatakkoord](#) moet passen binnen een structurele aanpak. Bij gemeente Amsterdam is het een stap in de routekaart Klimaatneutraal
- In het kader van deze routekaart werkt Amsterdam ook aan een klimaatbegroting, waarmee je per sector kunt sturen op uitstoot.
- Ons akkoord is geen papieren stuk met handtekeningen, maar een platform in beweging, met 200 initiatieven en concrete afspraken die bewoners en bedrijven maken: <https://nieuwamsterdamsklimaat.nl/#/>

Ad. 2 Gemeente Renkum

- [5 klimaat tafels](#) (Energie opwek, Bedrijventerreinen, Wijk initiatieven, Duurzame consumptie en Groen en water)
- Proces is afgesloten met een klimaat top (100 inwoners aanwezig)
- Duur paar maanden
- Kosten: 40K euro (extern adviesbureaus Deep Communicatie en Wing)
- Het gehele akkoord RenkumVerduurzaamtSamen is [hier](#) te downloaden
- Suggesties voor verbetering:
  - Maak het zo concreet mogelijk en liefst op wijk niveau
  - Sluit aan op Warmte visie en RES

Ad 3. Gemeente Rotterdam

- Werkt met 5 tafels en er wordt actief over gecommuniceerd via [energieswitch010](#)
  1. [Haven en Industrie](#). Voorzitter Alice Krekt van Deltalinques. Opdracht: Rotterdam als duurzaamste haven van de wereld maken. Zie [hier](#) de updates
  2. [Schone Energie](#). Voorzitter: Jacob van Olst directeur van Stichting Landschap Overijssel. Zie [hier](#) de updates
  3. [Gebouwde Omgeving](#). Voorzitter: Alex Moret ex directeur coöperatie Woonstad). Opdracht: aan de slag met energiezuinig, comfortabel en aardgasvrij wonen, en zorgen dat dit betaalbaar en haalbaar is voor alle Rotterdammers. Zie [hier](#) de updates.
  4. [Mobiliteit](#). Voorzitter: Derk Loorbach van bureau Drift. Opdracht: meer ruimte te maken voor voetgangers en fietsers en het openbaar vervoer verbeteren. Daarnaast verminderen én verschonen we het autoverkeer. Zie [hier](#) de updates.
  5. [Consumptie](#). Voorzitter: Esmee Tanis 2e jaars student Erasmus universiteit. Op verzoek van studenten is deze 5e tafel er later aan toegevoegd). Opdracht: verkennen hoe verandering in consumptie kan bijdragen aan het terugdringen van de CO2-uitstoot. Zie [hier](#) updates.

- De aanpak per voorzitter is verschillend. Sommige organiseren brede bijeenkomsten, andere zetten meer in op bilaterale gesprekken. De voorzitters krijgen een vast bedrag als vergoeding voor inzet 20-30k per voorzitter.
- De voorzitters is gevraagd om te komen tot een aanpak waarin 4 zaken als resultaat uit moet komen o.a. overzicht van kansrijke projecten en lijst met lobby punten richting het Rijk.
- Naast genoemde thema's wordt ook gekeken naar adaptatie en circulair.
- Het klimaat akkoord is geïnitieerd door wethouder Arno Bont maar wordt breed gedragen door het college en hangt ook niet onder 1 bestuurder. Wel heeft elke tafel een bestuurlijk aanspreekpunt. Bas Kurvers (gebouwde omgeving) , Arno Bonte (mobiliteit), Judith Bokhove en Arjan van Gils (industrie).
- Doel is dat het eigenaarschap bij uitvoerende partijen ligt / komt te liggen.
- Gemeente heeft een neutrale rol.
- Beoogd resultaat: een serie concrete projecten met duidelijke trekkers / eigenaarschap en een afspraak over het transitie pad.
- Er doen ruim 100 organisaties mee met het proces. Een 'Coalition of the willing' van bedrijven en organisaties die actief mee willen werken. Insteek is om direct met de bedrijven in gesprek te gaan en niet met de belangen organisaties.
- Ingezet wordt op een mix van wetgeving; handhaven en stimuleren.
- Er is een [raadsakkoord energie transitie](#) begin 2019 afgesloten met 10 duidelijke leidende principes zoals: We zorgen voor een eerlijk speelveld: de vervuiler betaald en We houden de energietransitie voor iedereen betaalbaar en voorkomen energiearmoede. Daarnaast zijn de 5 beoogde transities beschreven welke de basis vormen voor de klimaat tafels. Op basis hiervan is het [plan van aanpak lokaal klimaat akkoord Rotterdam](#) opgesteld met opdrachtformulering voor de 4 tafels.
- Looptijd: eind maart is gestart, na aanloop/voorbereidingsperiode van 2 maanden, en streven is om op [22 november](#) 2019 het klimaat akkoord gereed te hebben. Hier worden een serie aan maatregelen en klimaat deals aangekondigd door partijen
- Er wordt een doorrekening gedaan door de milieudienst DCMR. Al zullen de eerste projecten weinig CO2 besparing opleveren, we gaan dingen anders doen en dit kost tijd (denk bijvoorbeeld van auto naar fiets).

Ad 4. Provincie Gelderland

- 5 klimaat tafels (gebouwde omgeving, bedrijven, mobiliteit, natuur & landschap, ruimte & opwek)
- Winst van gehele proces is dat partijen organisatorisch aan elkaar verbonden zijn (Alleen ga je sneller en samen kom je verder).
- In totaal zijn 200 partijen betrokken geweest. Het [Gelders energie akkoord](#) is een initiatief van Alliander, de Gelderse Natuur- en Milieufederatie en Klimaatverbond Nederland
- Er is gewerkt met vrijwillige tafel voorzitters.
- Bij start is een gezamenlijk opdracht geformuleerd (1 A4).
- Het akkoord is in 2016 gesloten, zie uitvoeringplan [hier](#). Nu bezig met fase 2, richting uitvoering en concrete projecten
- Deelnemers zijn erg bereid om kennis te delen.
- Suggesties voor verbetering:
  - Maak het zo lokaal en concreet mogelijk
  - Maak niet teveel werkgroepen / tafels (30 is te veel). Let op: voor je het weet heb je 5 werkgroepen energie besparing gebouwde omgeving
  - Verbind onderwerp en thema's direct aan uitvoeringsplannen
  - Denk na op welke niveau te organiseren: lokaal (gemeente) of regionaal (RES regio) provinciaal (provincie)

Bijlage 2   Te betrekken maatschappelijke organisaties – aanvullen

1. Heuvelrug Energie
2. Energie ambassadeurs
3. Goedvolk
4. Vereniging voor Dorp en Natuur Amerongen – Leersum
5. Zakelijk Heuvelrug
6. ZZP netwerk Heuvelrug
7. Duurzaamheidsraad (Jan Coen Smit, lid)
8. BIZ / ondernemersverenigingen
9. Zorgorganisaties, waaronder :ISZ de Brug en Quarijn
10. Bibliotheken
11. Scholen (met de vraag wat hun rol kan zijn qua educatie en voorlichting)
12. Landgoederen en andere natuurbeheerders
13. Plaatselijke LTO
14. Openbaar Vervoer maatschappijen
15. Woningbouwcorporaties
16. Grotere bedrijven (Stedin, Vitens, Prorail, Rijkswaterstaat)